

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до тренінг-курсу
«Автоматизація управління підприємством»
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньої програми «Бізнес-адміністрування»
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2024**

УДК 005:591.6(072.034)

М54

Укладачі: О. В. Гаврильченко

І. М. Перерва

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту та бізнесу.

Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до тренінг-курсу «Автоматизація М54 управління підприємством» для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Бізнес-адміністрування» першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. О. В. Гаврильченко, І. М. Перерва. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2024. – 15 с.

Подано методичні рекомендації щодо порядку організації та проведення тренінг-курсу. Наведено структуру та зміст основних завдань тренінг-курсу, завдання для самостійної роботи та систему оцінювання знань. Запропонований тренінг сприяє закріпленню теоретичних знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни, дозволяє відпрацювати навички з використання сучасних інформаційних технологій у процесі здійснення господарських операцій, їхнього планування, аналізу та оцінювання досягнутих результатів.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Бізнес-адміністрування» першого (бакалаврського) рівня.

УДК 005:591.6(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2024

Вступ

Тенденції інтеграції та інформатизації суспільства зумовили нові вимоги до професійної підготовки фахівців з економіки та бізнесу. Одним із напрямів забезпечення якості економічної освіти є впровадження в навчальний процес вищої освіти сучасних педагогічних технологій, зокрема тренінг-курсів, які дозволяють, відповідно до сучасних вимог економічної галузі та стандартів вищої економічної освіти, здійснювати індивідуалізовану підготовку здобувачів вищої освіти економічного профілю. Особливого значення набуває професійна підготовка менеджерів організацій, від знань, умінь і компетентності яких значною мірою залежить ефективність управління малим та середнім бізнесом.

Цільовою аудиторією тренінг-курсу є здобувачі вищої освіти третього курсу першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Бізнес-адміністрування». Метою тренінгу є формування в учасників знань і практичних навичок ефективного використання сучасних інформаційних технологій у процесі здійснення господарських операцій, їх планування та аналізу.

Для досягнення мети визначено такі завдання:

визначення складу та структури автоматизованого робочого місця (АРМ) фахівця з менеджменту;

ознайомлення з функціональними можливостями автоматизованої системи управління;

набуття навичок налагодження автоматизованої системи управління; розподіл обов'язків, прав і відповідальності в процесі прийняття та реалізації управлінських рішень;

уведення вхідної інформації про підприємство;

формування організаційної структури підприємства;

набуття навичок роботи з довідниками автоматизованої системи управління;

здійснення аналізу, планування та управління ресурсами підприємства для підвищення його конкурентоспроможності;

прийняття стратегічних та оперативних управлінських рішень на основі результатів проведеного аналізу й ринкових прогнозів;

оцінювання загальної ефективності виробництва та ефективності використання окремих видів ресурсів;

виявлення резервів підвищення ефективності функціонування підприємства;

підготовка аналітичних звітів про діяльність підприємства;

підготовка й аналіз фінансової та внутрішньогосподарської (управлінської) звітності підприємства;

ознайомлення з можливостями різних автоматизованих систем управління, уміння працювати з документацією підприємства.

У результаті участі в тренінгу в здобувачів вищої освіти формуються професійні й особисті компетентності (табл. 1).

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими має оволодіти здобувач вищої освіти
PH6	ЗК3
PH12	ЗК3
	СК1
PH17	СК9
PH21	ЗК14
	СК17

Примітка.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію під час вирішення професійних завдань.

СК17. Здатність виконувати практичні завдання в межах певної функціональної області у міжнародному середовищі.

PH6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

PH12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

PH17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

PH21. Демонструвати комунікативні, дослідницькі, технологічні та крос культурні навички, необхідні для аналізу бізнес-ситуацій, готувати, обґрунтовувати і презентувати управлінські рішення.

Програма тренінгового навчання

Характер роботи здобувачів вищої освіти під час проведення тренінгу суттєво відрізняється від традиційних форм організації навчального процесу. Насамперед відбувається ефективно поєднання теоретичної та практичної складових шляхом синтезу різних форм навчального процесу: мінілекцій, практичних занять, лабораторних робіт, роботи в малих групах, кейс-методу, виконання самостійних завдань, презентації.

Тренінг-курс для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Бізнес-адміністрування» складається з виконання певних блоків, що входять до бакалаврської програми. Кожний блок містить методичні рекомендації щодо виконання тренінгових завдань і алгоритм їх презентації.

Структуру тренінг-курсу «Автоматизація управління підприємством» наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Структура тренінг-курсу «Автоматизація управління підприємством»

Назви етапів	Змістові блоки	Очікувані результати
1	2	3
Вступний блок	Ознайомлення учасників із метою, завданнями, критеріями оцінювання та переліком компетентностей, яких вони набувають під час тренінгу. Визначення очікувань від тренінгу. Визначення правил і умов тренінгу. Об'єднання здобувачів у малі групи для виконання завдань тренінгу. Викладач-тренер наголошує на тому, що особливістю тренінгової форми роботи є її колективний характер, коли відповідальність за прийняті рішення розподілено між учасниками команди, а результати діяльності кожної команди впливають на всі без винятку команди-учасниці. Ознайомлення з вихідною інформацією. Викладач-тренер погоджує з учасниками графік проведення занять, наголошуючи на тому, що всі тренінгові завдання потрібно виконати відповідно до етапів	Визначення очікувань учасників від тренінгу. Формування робочого клімату. Прийняття правил проведення тренінгу. Визначення критеріїв оцінювання результатів тренінгу. Формування малих груп кількістю 4–5 осіб

1	2	3
	проведення тренінгу. Викладач-тренер доводить до відома учасників перелік усіх видів робіт за етапами, способи підготовки до наступних етапів тренінгу та форми подання результатів самостійної підготовки	
Основний блок	Ознайомлення учасників із функціональними можливостями автоматизованих систем управління підприємством. Учасникам пропонують увести початкові дані щодо діяльності підприємства. Виконують попередні обчислення показників діяльності з метою усвідомлення основних залежностей і порядку розрахунків ключових значень показників в економічній симуляції. Джерелом інформації є дані, які відображають здійснювані на підприємстві господарські операції. Головне завдання, що постає перед викладачем-тренером на цьому етапі тренінгу, – допомогти учасникам усвідомити причинно-наслідкові зв'язки між власними рішеннями, рішеннями інших учасників команди та фактичними результатами	Визначення основних елементів інформаційної системи підприємства відповідно до потреб управління
Підсумковий блок	Підготовка командами звітів. Презентація звіту за результатами тренінгу. Підбиття підсумків тренінгу. Обмін думками. Кожен з учасників має відповісти на такі питання: «Чого ви навчилися і яких навичок набули?», «Які сильні сторони ви виявили під час тренінгу?», «Яких знань і навичок не вистачало під час тренінгу?», «Якими є ваші власні здобутки в результаті участі в тренінгу?»	Формування й аналіз управлінської звітності умовного підприємства. Формування аналітичних звітів

Методичні рекомендації щодо проведення тренінгу

Характер роботи здобувачів вищої освіти під час проведення тренінгу суттєво відрізняється від традиційних форм організації навчального процесу. Насамперед відбувається ефективно поєднання теоретичної та практичної складових шляхом синтезу різних форм навчального процесу: мінілекцій, лабораторних робіт, командної роботи, виконання самостійних завдань.

Методичні рекомендації щодо проведення тренінг-курсу «Автоматизація управління підприємством» подано в табл. 3.

**Методичні рекомендації щодо проведення тренінг-курсу
«Автоматизація управління підприємством»**

Послідовність етапів	Методи / види активності	Тривалість
1	2	3
Вступна частина		
1. Вступне слово тренера (ознайомлення учасників із метою, завданнями, критеріями оцінювання та переліком компетентностей, яких вони набувають під час тренінгу)	Банки візуального супроводу	15 хв
2. Знайомство (відрекомендування тренера та учасників тренінгу)	Технологія «Коло»	15 хв
3. Правила поведінки в процесі проведення тренінгу	Технологія «Коло», фліпчарт	10 хв
4. Визначення сподівань учасників від тренінгу	Банки візуального супроводу	10 хв
5. Формування команд	Технологія «Пазли»	15 хв
6. Ознайомлення учасників з умовами та особливостями економічної симуляції	Банки візуального супроводу	15 хв
7. Постановка завдань командам під час тренінгу	Банки візуального супроводу	15 хв
8. Погодження графіка роботи та видача завдань	Банки візуального супроводу	5 хв
Основна частина		
9. Мінілекція «Функціональні переваги сучасних програмних продуктів автоматизованого управління підприємством»	Мінілекція	30 хв
10. Видача вихідної інформації для кожної групи	Роздатковий матеріал	15 хв
11. Розподіл обов'язків та відповідальності між учасниками тренінгу	Робота в малих групах	15 хв
12. Тренер пропонує кожному учаснику тренінгу дати відповідь на питання «Які можливості для аналізу та управління ресурсами підприємства надають сучасні програмні продукти автоматизованого управління підприємством?»	Інформація мережі «Інтернет»; робота в малих групах	20 хв
13. Проведення економічної симуляції: уведення вхідної інформації про підприємство; формування організаційної структури підприємства; заповнення довідників системи; здійснення відповідних господарських операцій	Робота в малих групах; мозковий штурм; фасилітація	13 лабораторних занять

1	2	3
14. Підготувати та подати аналітичні звіти	Робота в малих групах, фасилітація	2 год, самостійна робота
Завершальна частина		
15. Підготовка командами звітів		2 год, самостійна робота
16. Презентація звіту за результатами тренінгу	Робота в малих групах	2 год, 40 хв
17. Підбиття підсумків тренінгу	Презентація; групова дискусія	30 хв

Методи навчання та викладання

Під час тренінгу широко використовують методи, спрямовані на стимуляцію взаємодії учасників. Усі вони об'єднані під назвою «інтерактивні техніки» і забезпечують взаємодію й активність учасників під час динамічного навчального процесу.

Роботу в малих групах (у кожній частині тренінгу) використовують із метою активізації роботи здобувачів вищої освіти в ході лабораторних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати лабораторні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки (у кожній частині тренінгу) – це метод виконання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб запропонувати якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх відбір.

Кейс-метод (у кожній частині тренінгу) дозволяє наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовують для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про вико-

нання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг.

Рольові ігри (у кожній частині тренінгу) – форма активізації здобувачів вищої освіти, за якої вони задіяні в процесі розв'язання певної виробничої ситуації в ролі безпосередніх учасників подій.

Система контролю та оцінювання результатів тренінгу

Завершальна частина тренінгу включає:
підготовку командами звітів;
презентацію звіту за результатами тренінгу;
підбиття підсумків тренінгу;
обмін думками.

Цей етап має об'єднати всі розглянуті протягом занять теми для логічного підбиття підсумків. Завершення – це можливість для відповідей на запитання і формулювання завдань на майбутнє. Викладач може рекомендувати літературу, відеоматеріали, інтернет-сайти для подальшого самостійного опрацювання.

Оцінювання результатів тренінгу має на меті перевірку здатності здобувача вищої освіти демонструвати ступінь засвоєння нових знань і вдосконалення навичок. Наголос роблять на поліпшенні здатності використовувати нову інформацію та набуті навички для досягнення особистих і професійних цілей, на готовності приймати управлінські рішення у процесі функціонування центрів відповідальності, генерувати власні ідеї та знаходити способи розв'язання можливих проблем. Це передбачає, що здобувач вищої освіти критично ставиться до масиву наданої інформації й концентрує зусилля на найбільш доречних аспектах підготовки.

Продукування нових ідей і стратегії подолання труднощів є основою організації тренінгового процесу та визначення методів оцінювання його результатів. Контрольні заходи оцінювання знань спрямовані на те, щоб визначити, чи розуміють здобувачі вищої освіти довгострокову мету свого навчання, і побачити, як саме вони застосовуватимуть нові знання й навички. Важливими сферами оцінювання результатів навчання є користь, яку отримують здобувачі вищої освіти (результати навчання),

і стратегічна побудова тренінгу (програма, яка включає: відвідування занять; рівень продемонстрованої активності; підбір, використання та надання інформації; рівень презентації та звітних завдань; дотримання правил, вироблених на початку тренінгу; самостійну і завершальну роботу).

Відповідно, завдання тренера полягає не лише в передачі знань і демонстрації навичок, але й у з'ясуванні, як саме учасники засвоюють нове і як допомогти їм визначити найкращий спосіб використання наявних і нових ресурсів. За результатами тренінгу учасники оформлюють і подають до захисту звіт із тренінг-курсу «Автоматизація управління підприємством», який є базою для оцінювання тренінгу. Шаблон титульного аркуша звіту наведено в додатку А.

Університет використовує 100-бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюють під час проведення лекційних і лабораторних занять. Його мета – перевірка рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи, який оцінюють сумою набраних балів: для дисциплін із формою семестрового контролю «залік»: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль поєднує семестровий контроль і атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводять у формі заліку.

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають: для дисциплін із формою семестрового контролю «залік» – сумуванням усіх балів, отриманих під час поточного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни використовують такі контрольні заходи:

поточний контроль: експрес-тести (оцінюють у 10 балів (два експрес-тести протягом семестру – загальна максимальна кількість балів – 20)); компетентнісно орієнтоване завдання за темами (максимальна оцінка – 10 балів (два компетентнісно орієнтованих завдання протягом семестру, загальна максимальна кількість балів – 20)); презентація (максимальна оцінка – 10 балів (дві презентації протягом семестру, загальна максимальна кількість балів – 20)); презентація командного завдання (проєкту) (максимальна оцінка – 40 балів);

семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Підсумкову оцінку учасники тренінгу отримують на основі врахування таких складових: складання звіту з тренінгу; захист звіту з тренінгу; використання новітніх технологій для виконання завдань тренінгу; дотримання строків виконання та захисту звіту.

Рекомендована література

Основна

1. Афанасьєв М. В. Тренінг формування компетенцій з економіки підприємства : навч. посіб. / М. В. Афанасьєв, І. В. Гондарєва, Д. О. Тищенко. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 328 с.

2. Бізнес-тренінги для економістів : навч. посіб. / Н. Ю. Бутенко, О. О. Герасименко, О. Ю. Гулевич та ін. – Київ : КНЕУ, 2007. – 280 с.

3. Менеджмент [Електронний ресурс] : навч.-практ. посіб. для самоств. вивч. дисципліни у схемах, таблицях, тестах та завданнях / М. В. Афанасьєв, І. Я. Іпполітова, В. В. Ушкальов, І. Г. Муренець ; за заг. ред. В. В. Ушкальова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 392 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26540>.

Додаткова

4. Азарєнкова Г. М. Тренінгові технології навчання у практичній підготовці студентів (ділові та рольові ігри) : навчально-методичний посіб. / Г. М. Азарєнкова ; за ред. д-ра екон. наук, доц. Н. М. Азарєнкової, доц. Н. М. Самородової. – Львів : Новий світ-2000, 2020. – 200 с.

5. Гусєв А. І. Комунікативні технології інформаційного суспільства : монографія / А. І. Гусєв. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. – 142 с.

6. Зубрицька Т. Р. Тренінг як метод професійно орієнтованого навчання / Т. Р. Зубрицька, Л. О. Зубрицька // Нові технології навчання. – 2020. – № 94. – С. 143–149.

7. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі : колект. монографія / за заг. ред. Г. Л. Єфремової. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макарєнка, 2020. – 444 с.

8. Степаненко О. К. Тренінг як інноваційний засіб сучасної освіти / О. К. Степаненко, О. О. Отришко // Соціальна педагогіка. – 2019. – Вип. 19. – С. 152–154.

9. Тараненко Г. Г. Імплементация тренінгових технологій в освітній процес закладу вищої освіти як умова особистісного та професійного зростання майбутнього фахівця / Г. Г. Тараненко, О. В. Поправко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2021. – № 74. – Т. 3. – С. 153–157.

10. Гаврильченко О. В. Методичні рекомендації до розроблення та проведення тренінгу з навчальної дисципліни «Оцінка та аналіз ефективності виробництва» для студентів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» усіх форм навчання [Електронний ресурс] / уклад. О. В. Гаврильченко, К. В. Кривобок, Д. В. Кіпа. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 36 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/14142>.

11. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти : навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс] / М. В. Афанасьєв, Г. А. Полякова, Н. Ф. Романова та ін. ; за заг. ред. проф. М. В. Афанасьєва. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 323 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21071>.

Інформаційні ресурси

12. Жукова А. Тренінг як засіб формування лідерської компетенції у студентів коледжу [Електронний ресурс] / А. Жукова. – Режим доступу : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/14138/1/Zhukova.pdf>.

Додатки

Додаток А

Шаблон титульного аркуша звіту

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. С. КУЗНЕЦЯ**

Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра менеджменту та бізнесу

Група _____
(шифр)

ЗВІТ

із тренінг-курсу «Автоматизація управління підприємством»
на тему «_____»

Здобувач(-ка) _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Перевірив(-ла) _____
(підпис) (посада, прізвище, ініціали)

Оцінка за захист _____ Дата «___» _____ 20__ р.

Харків – 2024

Зміст

Вступ.....	3
Програма тренінгового навчання	5
Методичні рекомендації щодо проведення тренінгу	6
Методи навчання та викладання	8
Система контролю та оцінювання результатів тренінгу	9
Рекомендована література.....	11
Основна	11
Додаткова	11
Інформаційні ресурси	12
Додатки.....	13

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до тренінг-курсу
«Автоматизація управління підприємством»
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньої програми «Бізнес-адміністрування»
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Гаврильченко** Олена Володимирівна
Перерва Іванна Миколаївна

Відповідальний за видання *Т. І. Лепейко*

Редактор *Н. Г. Войчук*

Коректор *Н. В. Завгородня*

План 2024 р. Поз. № 62 ЕВ. Обсяг 15 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*